

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Něco málo o průzkumu čtenářství pro optiku BOOKstartu a pro potřeby metodiků

Přidat název slidu (Nadpis 1, var. 1)

- **Proč je čtenářství a čtení důležité pro život, vzdělávání, zábavu...**
- **Co tvoří čtenářské zázemí v rodině**
- **Proč je důležité věnovat se čtenářské gramotnosti u dětí předškolního věku**
- **Pozitivní dopady projektu Bookstart**
- **Čtení dětí ve světle průzkumů - trendy**

Proč je čtenářství a čtení důležité pro život, vzdělávání, zábavu...

- **Pro vzdělávání:**
 - Klíčové pro vzdělání dětí.
 - Čtení s porozuměním textu je naprosto nepostradatelnou dovedností pro další studium.
 - Umožňuje získávání znalostí a zpracování informací ve všech oblastech života.
 - Lepší prospěch ve škole a čtení
- **Pro život:**
 - Rozvíjí slovní zásobu, fantazii a kritické myšlení.
 - Podporuje přístup ke kultuře a kulturní rozmanitosti.
 - Může pomáhat překonávat sociální znevýhodnění.
 - Otvírá cestu pro úspěch v zaměstnání – ekonomický přínos
 - Má celoživotní přínos – od rozvoje jazyka po prevenci demence.
- **Pro zábavu:**
 - Čtení jako hodnotná volnočasová aktivita.
 - Možnost prožívat příběhy a rozšiřovat si obzory.

Co tvoří čtenářské zázemí v rodině

- Rodiče jako aktivní čtenáři – příklady táhnout, čtení jako samozřejmá aktivita
- Předčítání dětem jako prvotní prvek podpory čtenářství
- Domácí knihovna a dětská knihovnička
- Darování knih dětem k různým příležitostem
- Rozhovory a knihách s rodiči
- Společné návštěvy knihoven, knihkupectví
- Pomoc při výběru knih
- Vytváření podpůrné atmosféry pro čtení bez nucení
- Rodiče - významně ovlivňují volnočasové aktivity dětí v mladším školním věku.
- Stanovují pravidla pro jiné aktivity.

Rodina a její prostředí je rozhodující proto, jací budeme čtenáři

Proč je důležité věnovat se čtenářské gramotnosti u dětí předškolního věku

- Čtení je dost obtížně získatelná dovednost.
- Rozvoj jazyka a slovní zásoby
- Vzbudit pozitivní vztah ke čtení.
- Rozvoj zvědavosti a motivace učit se číst a psát.
- Příprava na formální výuku ve škole – potenciál pro lepší školní výsledky
- Prevence pozdějších problémů – zjištění a odstranění případných mezer ve vývoji jazyka gramotnosti.
- Vliv rodinného prostředí – pocit přijetí a bezpečí
- Regulace času: čas strávený u televize počítače, tabletu, telefonu v raném věku má vliv na pozdější úroveň čtenářské gramotnosti.
- Základní kompetence pro získávání informací i v digitálním prostředí.
 - Využívání interaktivních e-knih zvyšuje slovní zásobu i čtení s porozuměním i u dětí ze znevýhodněného prostředí a dětí s poruchami učení + digitální čtení

Pozitivní dopady projektu Bookstart

Rodiče

- Většina rodičů projekt Bookstart hodnotila pozitivně
- Pochopení významu četby pro vzdělání a život dítěte
- Zvýšení intenzity předčítání a společného čtení s dítětem
- Větší zapojení partnerů a dalších členů rodiny do čtení s dítětem
- Zájem o domácí knihovnu

Děti

- Pozitivní vztah dítěte ke knihám a čtení
- Dobrovolné čtení ve volném čase
- Samostatnost při výběru knih
- Lepší schopnost vyjadřování, vyprávění příběhů
- Po vstupu do školy: lepší čtenářská a matematická gramotnost

Knihovna

- Zvýšení počtu registrovaných uživatelů knihovny – rodiče a děti
- Zvýšení účasti na akcích knihovny

Velká Británie: studie k dopadům Bookstart

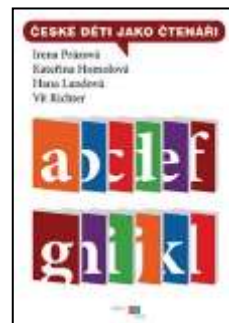
[*An Early Start with Books: literacy and mathematical evidence from a longitudinal study*](#)

[*A Sure Start with Books*](#)

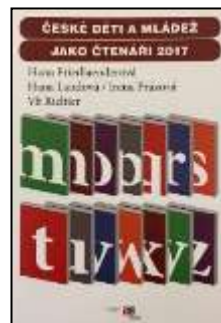
[*Bookstart: Planting a Seed for Life*](#)

[*Bookstart National Impact Evaluation 2009*](#)

Čtení dětí ve světle průzkumů - trendy

2013/2014

2017

2018

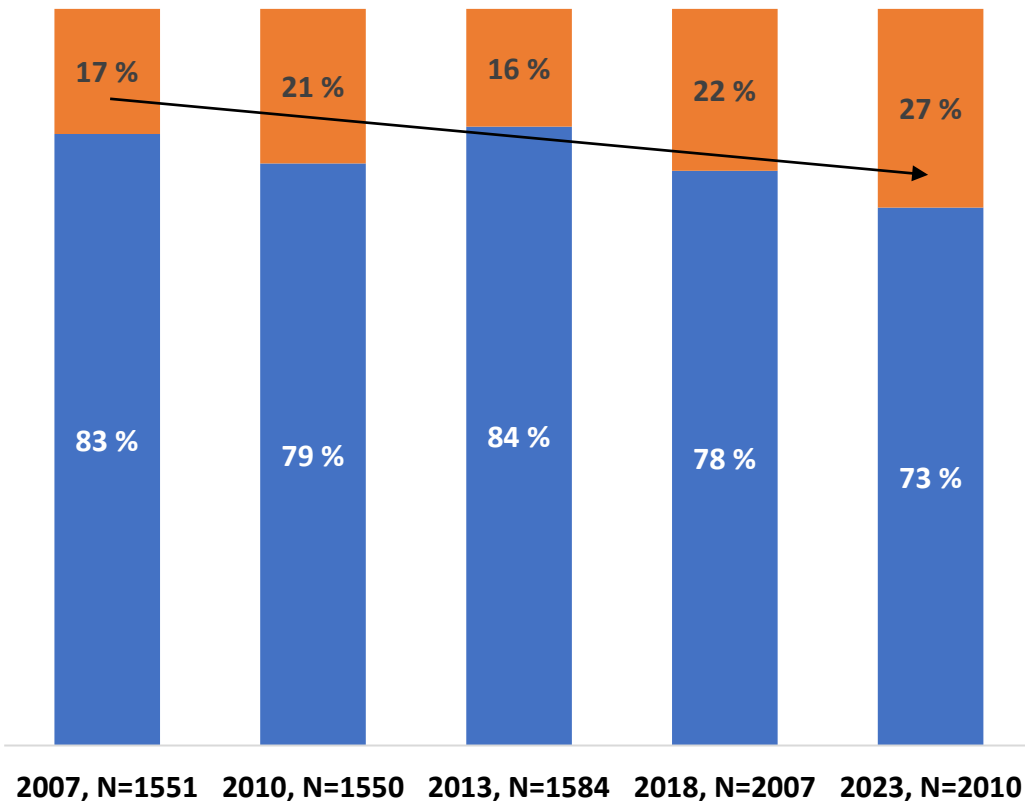

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

Čtenářství obyvatel Česka se dlouhodobě zhoršuje

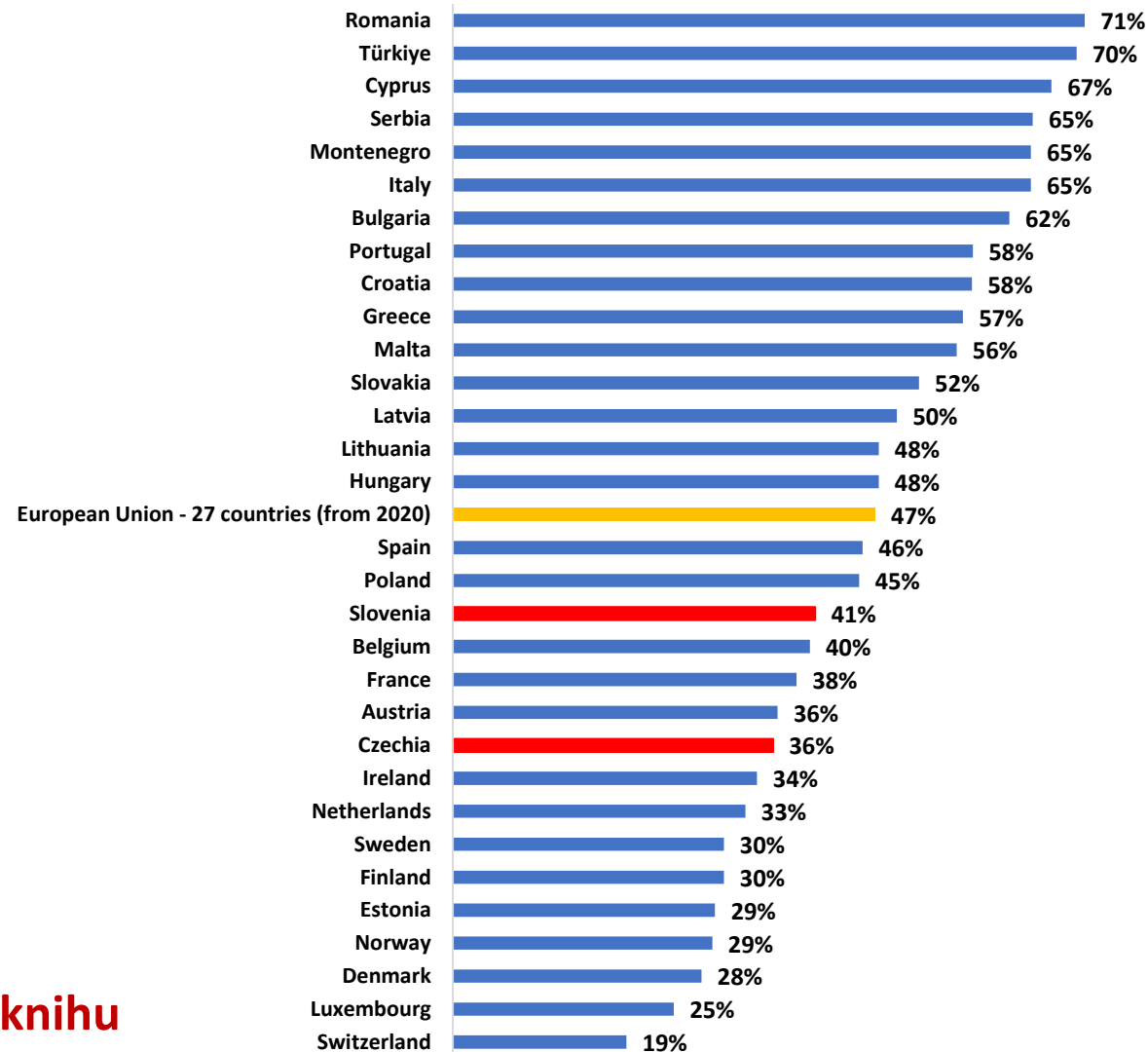
Česká republika 2023

■ čtenář (1 a více knih) ■ nečtenář (0 knih)

Nečtenář = ten, kdo během roku nepřečte ani jednu knihu

Dospělá populace % nečtenářů - 2022 - Eurostat

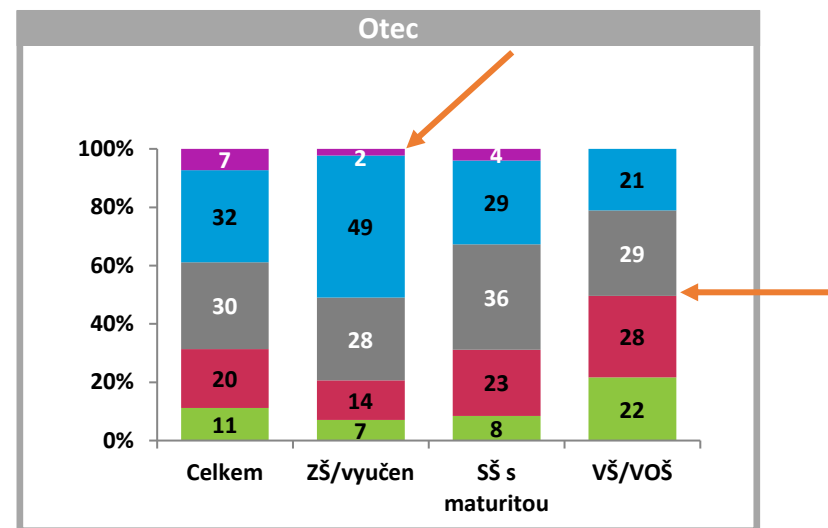
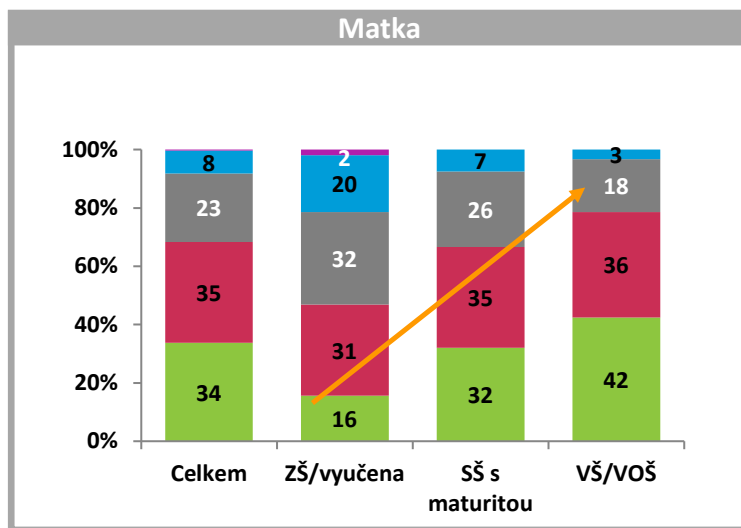
Čtenářství rodičů – příklady táhnou

Jak byste se ohodnotil/a sebe a druhého rodiče dotazovaného dítěte jako čtenáře?

Základ: Celý vzorek, N=517

■ Nevím, nemohu říci (např. pokud druhý rodič nežije ve společné domácnosti atd.) ■ Nečtenář (knihy téměř nečtu/e)
■ Slabý čtenář (Čtu/e několikrát za rok) ■ Střední čtenář (Čtu/e několikrát měsíčně)
■ Silný čtenář (Čtu/e denně/několikrát týdně)

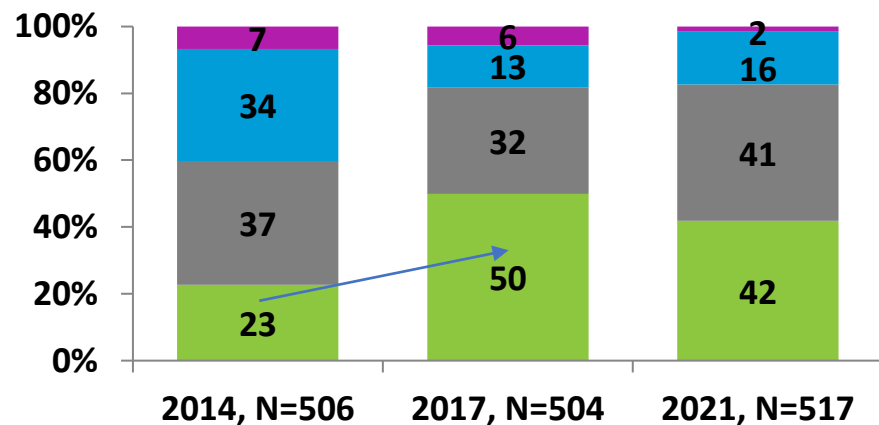
- **Naprostá většina vysokoškolsky vzdělaných matek čte knihy alespoň několikrát za rok.**
- Pouze pětina otců s vysokoškolským vzděláním nečte
- Přibližně polovina otců se základním vzděláním nečte.

Předčítání v rodině: čtou ti někdy rodiče (tatínek nebo maminka)?

Děti 6-8let

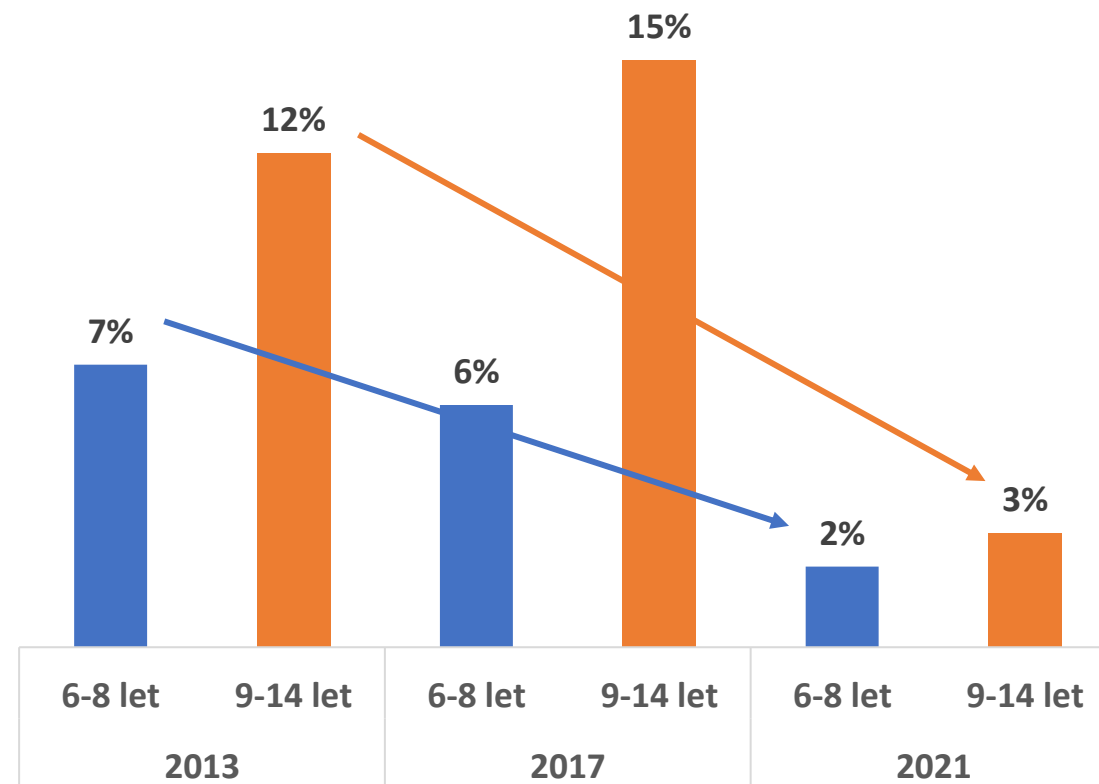
Základ: Celý vzorek, N=různé

- Ne, rodiče mi nikdy nečetli (nepředčítali)
- Ne, dříve mi četli, ale nyní již nečtou
- Ano, občas
- Ano, často (pravidelně)

Rodiče častěji přečítají

Ne, rodiče mi nikdy nečetli (nepředčítali)

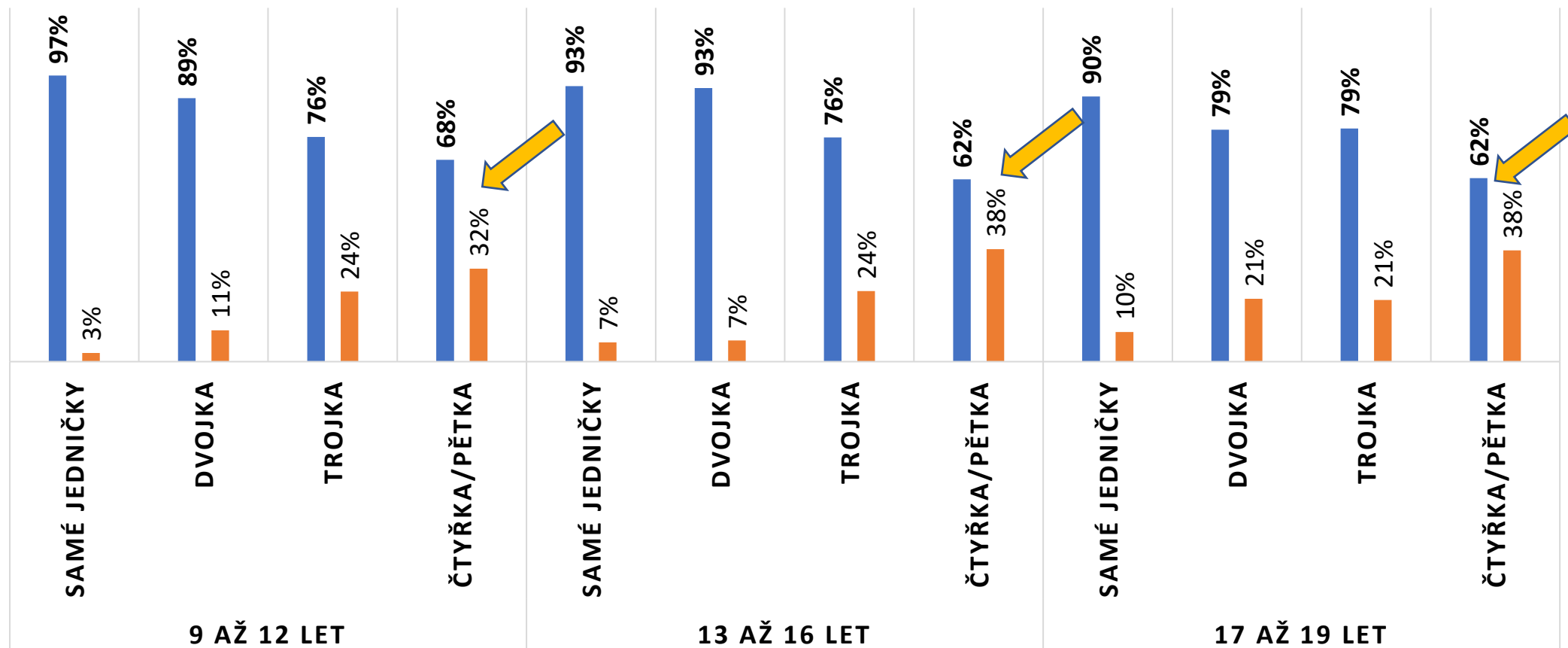

V době pandemie se v rodinách více četlo

Četli ti někdy rodiče? (2017)

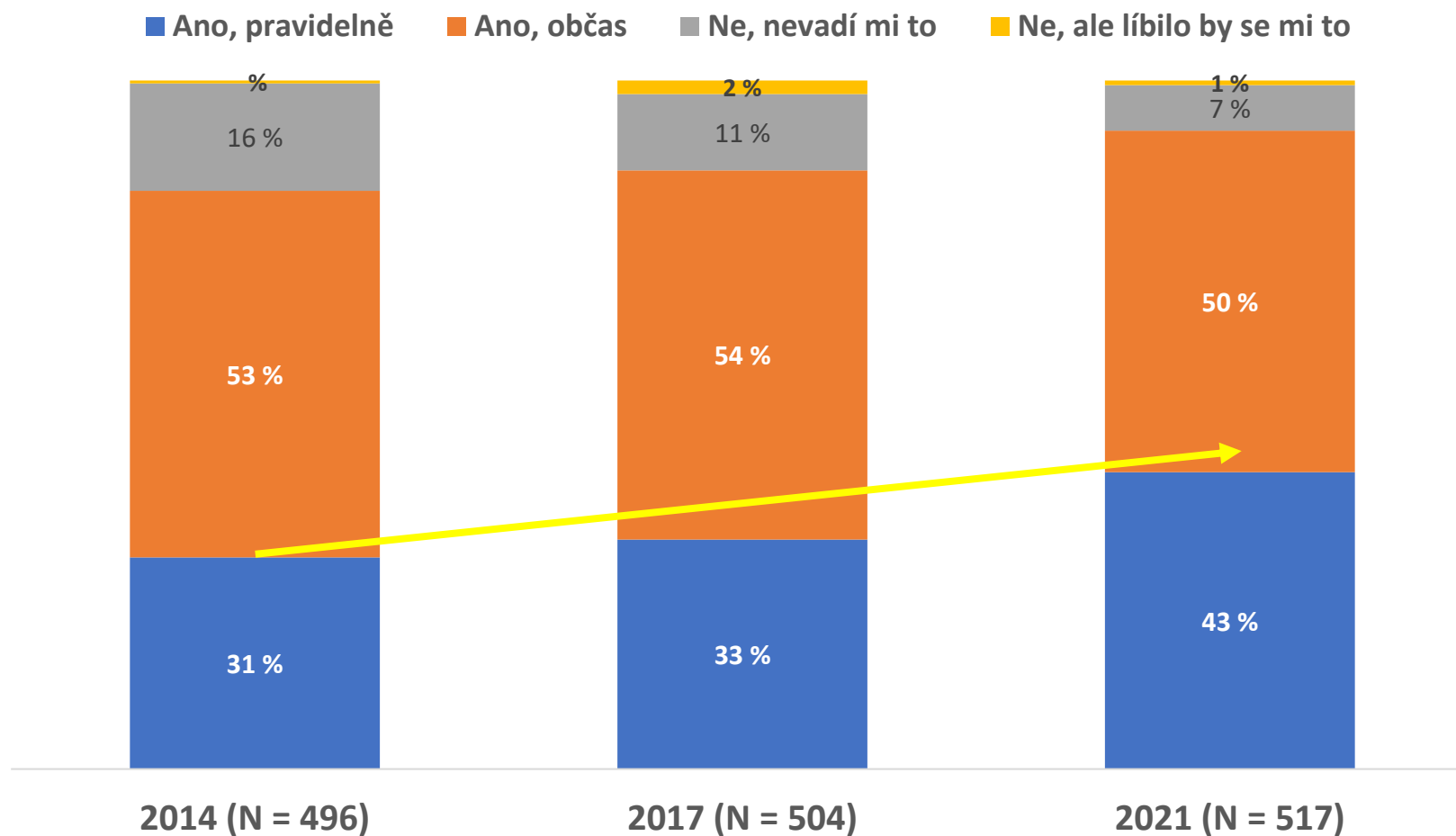
■ Ano, čtou nebo dříve četli

■ Ne, rodiče mi nikdy nepředčítali

Děti, kterým rodiče nepředčítali, mají častěji horší prospěch (až 38 %)

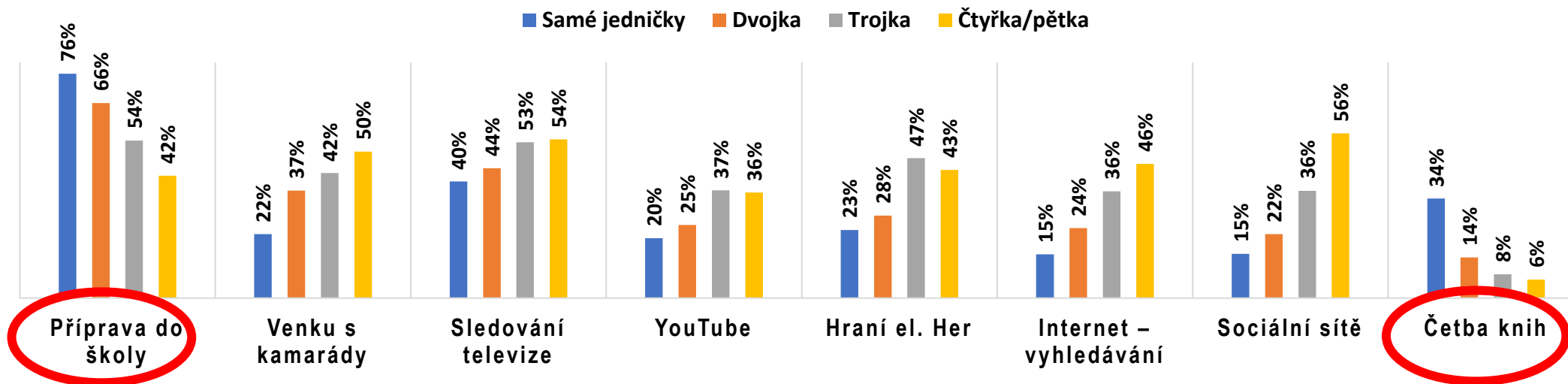
Dostáváš knihy jak dárek? (děti 6-8 let)

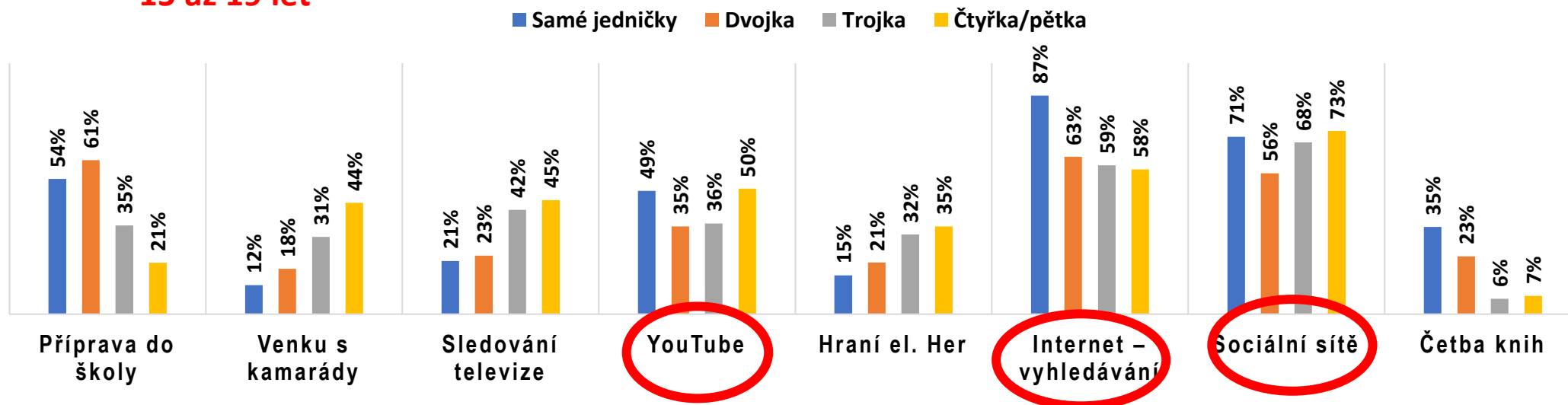
Podíl dětí 6 až 8 let, které dostávají pravidelně knihu jako dárek, se od roku 2017 **zvýšil z 33 % na 43 %**

Volný čas: kterým činností se věnuješ denně (2017)

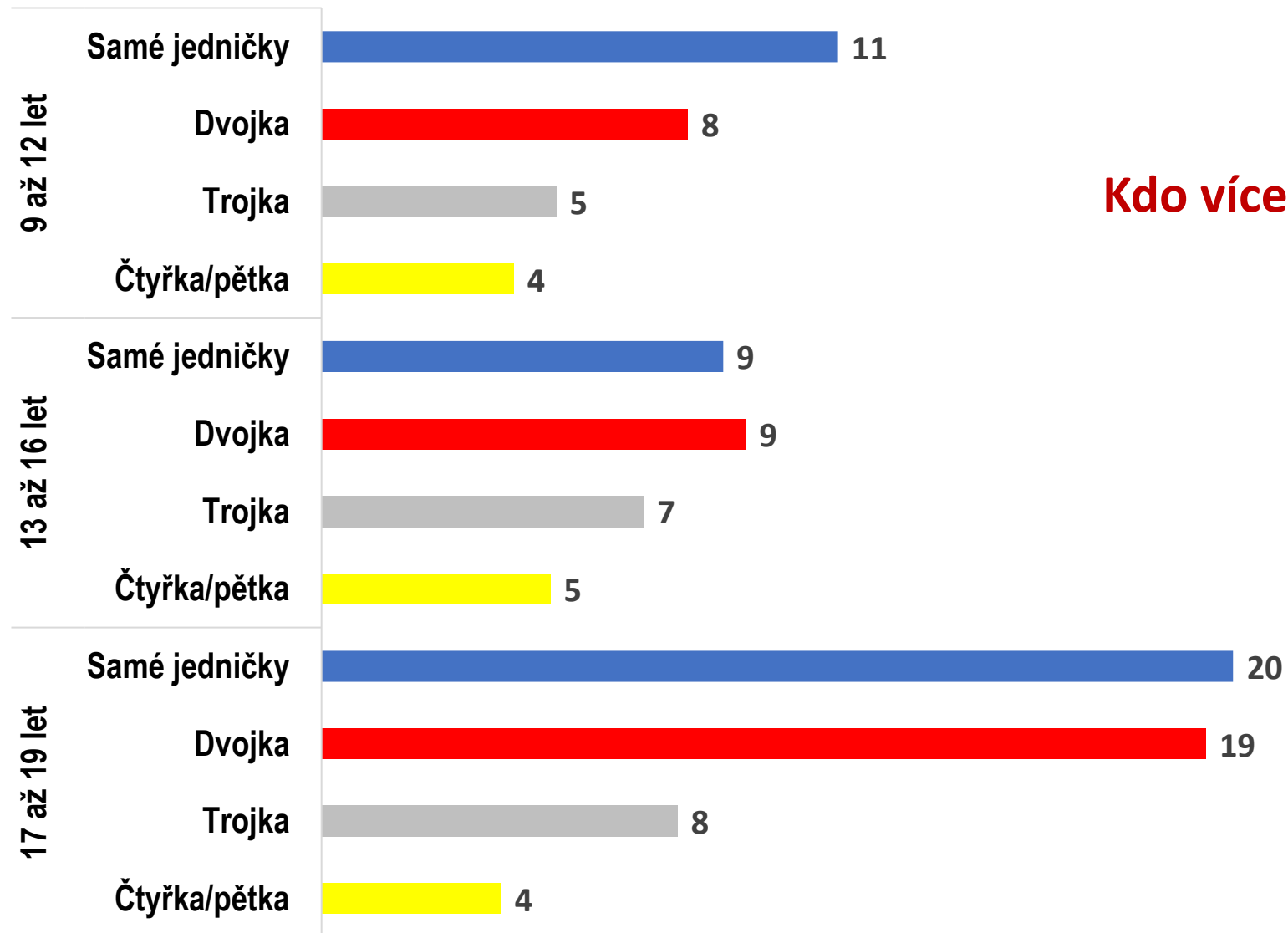
9 až 14 let

15 až 19 let

Kolik knih kromě školních učebnic jsi přečetl/a (nebo rozečetl/a) v uplynulém roce? (2017)

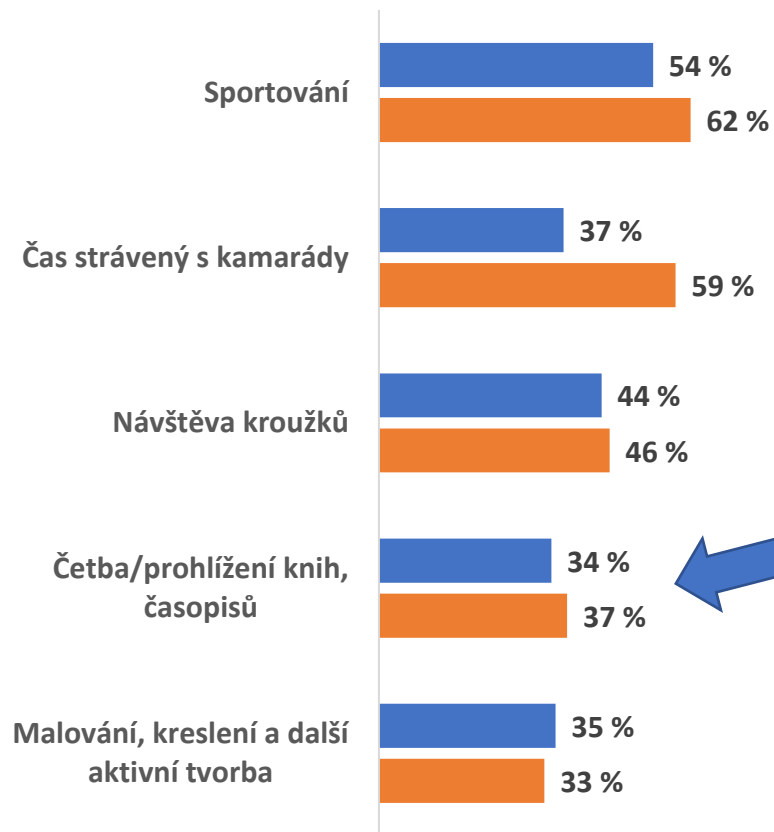

Kdo více čte, má lepší prospěch

Jak rodiče hodnotí volnočasové aktivity dětí? (6-8 let)

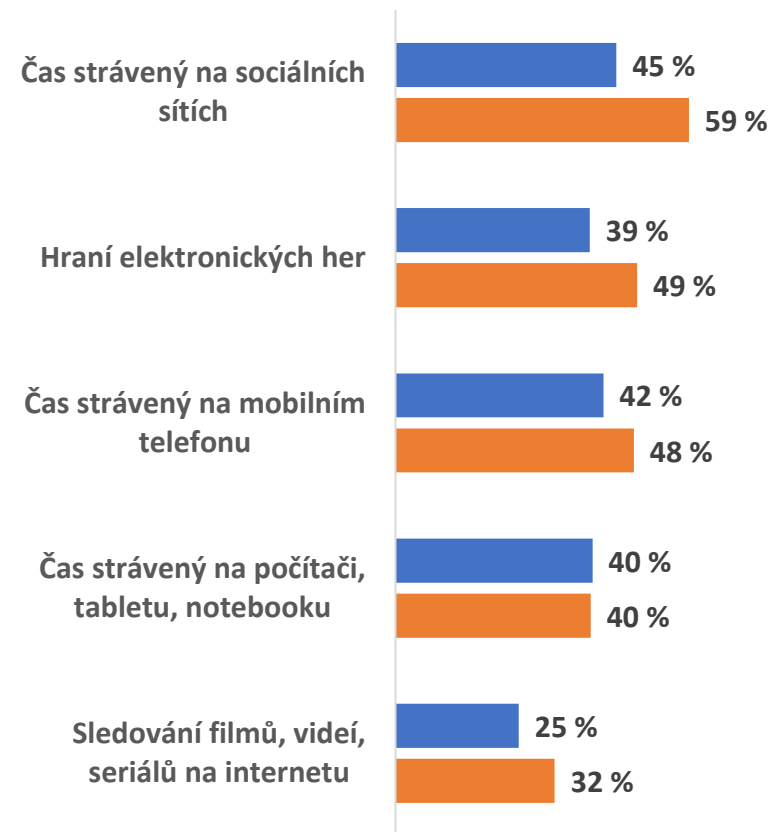
Nejpřínosnější volnočasové aktivity

■ 2017 (N=504) ■ 2021 (N=517)

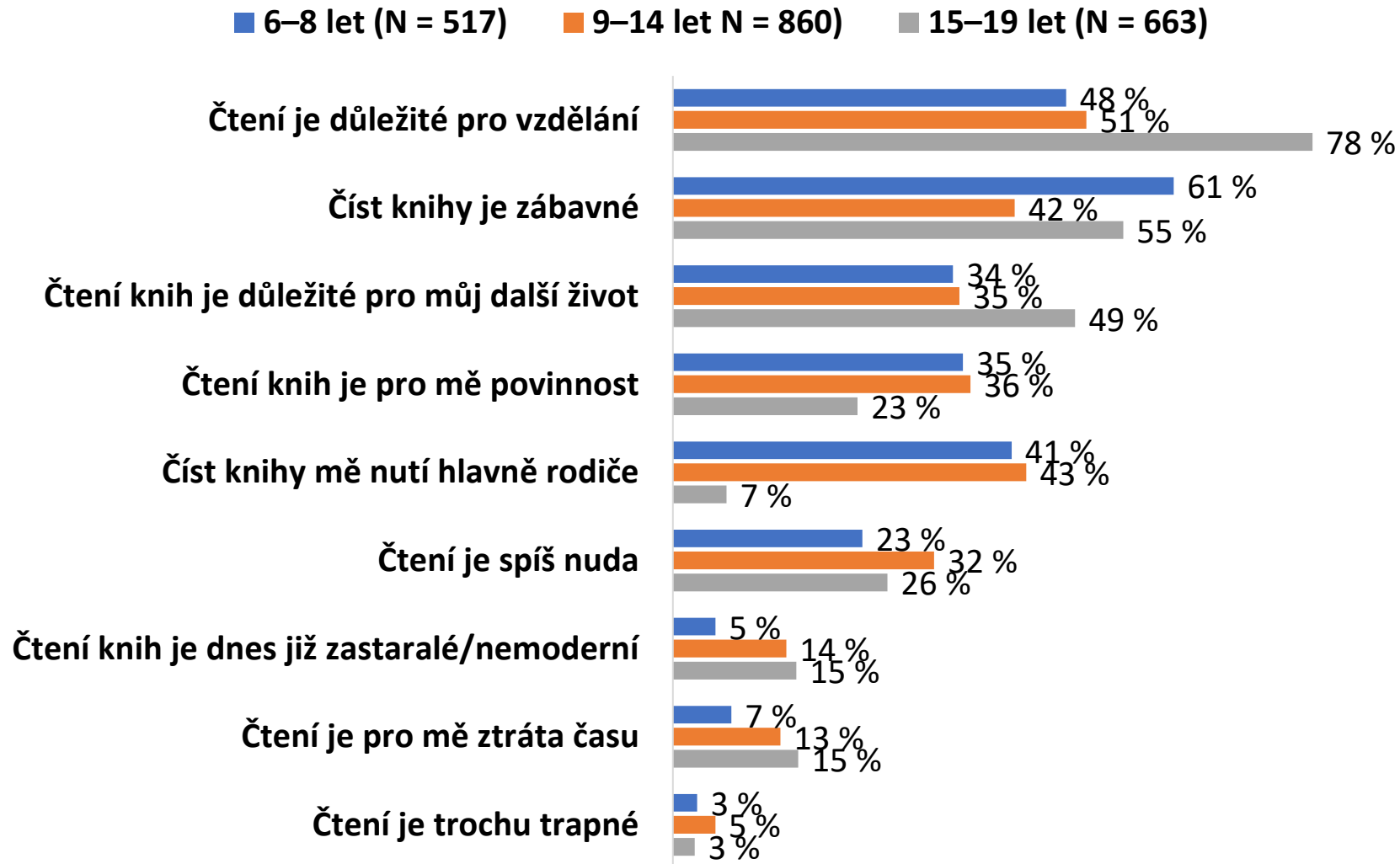
Nejméně přínosné volnočasové aktivity

■ 2017 (N=504) ■ 2021 (N=517)

Rodiče si uvědomují rizika digitálního prostředí, ale...

Názory dětí a mládeže na čtení knih

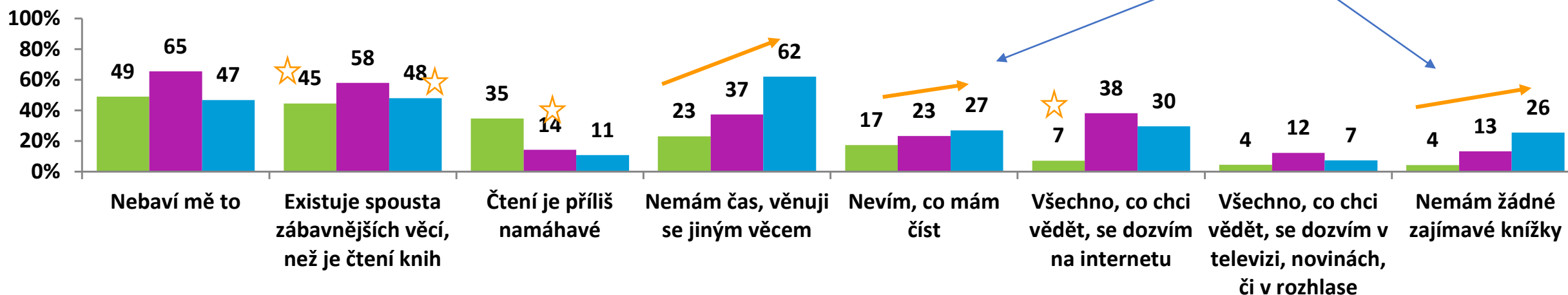
Důležitost – Povinnost – Zábava – Nuda - Zbytečnost

Bariéry „nečtenářů“

Proč nečteš častěji knihy?

Základ: Čtou knihy jednou za měsíc nebo méně, N=různé

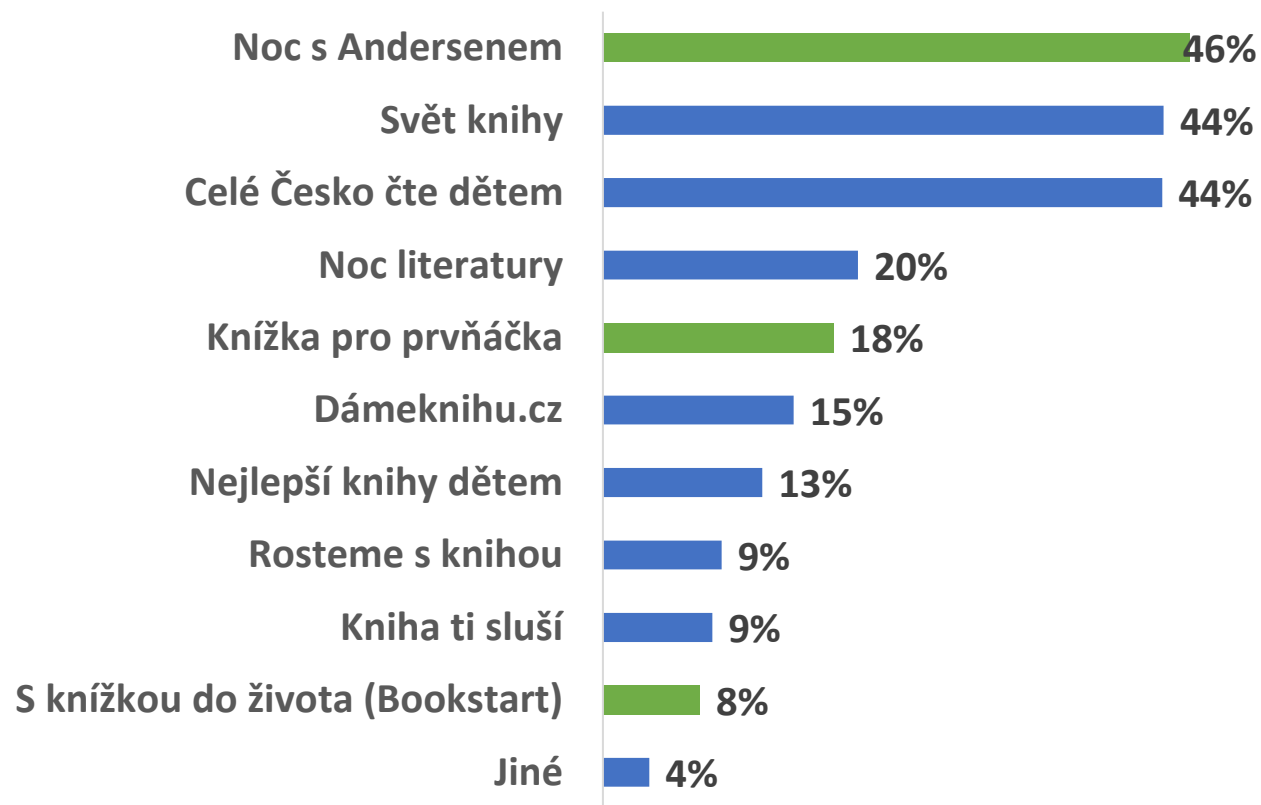
■ Mladší děti, N=73 ! ■ Starší děti, N=299 ■ Mládež, N=335

- Pro **mladší děti**, stejně jako pro **starší**, je nejčastěji uváděným argumentem, že je to **nebaví**.
- **Mládež** nejčastěji uváděla, že **nemá čas, věnuje se jiným věcem**.
- **Starší děti** oproti ostatním věkovým kategoriím častěji uváděly, že je to **nebaví**, že **existuje spousta zábavnějších věcí, než je čtení knih** a že **všechno, co chtějí vědět, se dozví na internetu**.
- **Mladší děti** zase na rozdíl od ostatních starších věkových kategorií častěji uváděly, že je **čtení příliš namáhavé**.
- Přímě úměrně s **rostoucím věkem**, **roste tendence častěji uvádět** argument „**Nemám čas, věnuji se jiným věcem**“, stejně je tomu v případě kategorie „**Nemám žádné zajímavé knížky**“ a „**Nevím, co mám číst**“.

Aktivity na podporu čtenářství

Které z následujících aktivit na podporu čtenářství znáte, zaznamenali jste, že existují?

2023, N=2010

- Top 3 aktivity podporující čtenářství: **Noc s Andersenem** (46 %), **Svět knihy** (44 %) a **Celé Česko čte dětem** (44 %).
- Jedna pětina alespoň zaznamenala **Noc literatury** (20 %) a téměř pětina aktivitu **Knížka pro prvňáčka** (18 %).

Na závěr

- Celosvětově klesá schopnost hlubokého čtení, čtení dlouhých textů, čtení knih
- Čtení, schopnost porozumění textu má zásadní význam pro celý proces vzdělání = úspěšnost v životě
- Hluboké čtení je důležité pro kritické myšlení a porozumění = dezinformace
- S knížkou do života – Bookstart – účinný a efektivní nástroj podpory čtenářství rodičů a dětí
- Orientace na předškolní děti – kniha a elektronická média

Poselství pro rodiče:

**pokud chcete, aby dítě bylo úspěšné ve škole,
udělejte vše proto, aby umělo dobře číst
a aby ho čtení bavilo**

Národní knihovna
Československé republiky
National Library
of the Czech Republic

Něco málo o průzkumu čtenářství pro optiku BOOKstartu a pro potřeby metodiků